

DEMOGRAPHY AND SOCIAL POLICY: AN INNOVATIVE CONTEXT

Кравець І. М., к.е.н., доцент

Присяжнюк В. В., студентка

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-028-5-43>

КОНЦЕПЦІЯ «СТАЛОГО РОЗВИТКУ»: ОРІЄНТИРИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сталий розвиток – такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь.

Сталий розвиток повинен стати пріоритетним питанням порядку денного міжнародного співробітництва. Загально визнаним є розуміння сталого розвитку як гармонійного поєднання економічних, екологічних та суспільних інтересів.

Виокремлення трьох базових складових розвитку – економічного, соціального та екологічного – відображають їх особливу значимість, наявність між ними взаємозв'язку і взаємозалежності, при цьому ігнорування хоча б однієї з них може підірвати загальну стійкість системи. Лише досягнення збалансованості між ними забезпечить можливість перейти до такого суспільного розвитку, який не виснажуватиме природні та людські ресурси, а тому матиме можливість тривати досить довго. Такий підхід до організації суспільного господарства відіграє роль орієнтира у побудові соціальної економіки.

Концепція сталого розвитку ґрунтується на основних принципах:

1) забезпечення збалансованості економіки та екології, тобто досягнення такого степеню розвитку, коли люди у виробничо-економічній діяльності перестають руйнувати навколишнє середовище;

2) забезпечення збалансованості економічної та соціальної сфер, взятих в людському вимірі, тобто максимальне використання в інтересах населення тих ресурсів, що дають економічний розвиток;

3) рішення задач, пов'язаних з розвитком, не тільки в інтересах нині живучих, але і майбутніх поколінь, що мають рівні права на ресурси [1].

Підходи до тлумачення сталого розвитку загалом відображують ідею, що якість життя людей і стан суспільства знаходяться під впливом сукупності економічних, соціальних й екологічних факторів (рис. 1).

Рис. 1. Триєдна концепція сталого розвитку

Сталий розвиток передбачає вирівнювання рівня якості життя населення різних країн та його подальше зростання. Бідним країнам потрібно орієнтуватись на рівень життя багатих країн. Але поліпшення якості життя повинно спиратися на прогресивні досягнення науки, засадами яких є розуміння необхідності скорочувати споживання ресурсів, переходити на екологічно

чисті види матеріалів та джерела енергії, впроваджувати прогресивні ресурсоємні безвідходні технології, зменшуючи навантаження на довкілля та здоров'я людини.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань [2].

Цілі сталого розвитку стануть компасом для узгодження планів країн з їх глобальними зобов'язаннями. Для підтримки національних зусиль необхідне відродження глобального партнерства на глобальному рівні. Партнерства між багатьма зацікавленими сторонами були визнані важливим компонентом стратегій, спрямованих на залучення всіх зацікавлених сторін до нового порядку денного.

Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року відображено в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна». Створена національна система завдань та показників Цілей сталого розвитку забезпечує міцну основу для подальшого комплексного моніторингу країни. Загалом, 17 цілей та 86 національних завдань інкорпоровані у 145 нормативно-правових актів Уряду, на реалізацію цілей і завдань спрямовано 1052 завдання та 3465 заходів, закріплених у цих актах [3].

17 Цілей сталого розвитку в Україні мають ширший діапазон охоплення та є амбітнішими, аніж Цілі розвитку тисячоліття, ставлячи за мету вирішення корінних причин бідності та задоволення потреби в розвитку для всіх людей.

Концепція сталого розвитку передбачає три підходи до її реалізації: економічний, соціальний та екологічний.

Економічний підхід в концепції сталого розвитку необхідність раціонального використання обмежених ресурсів, що є в

розпорядженні суспільства, і застосування природозберігаючих способів виробництва і технологій.

Соціальна компонента сталого розвитку фокусується на задоволенні неекономічних інтересів людини. Вона охоплює весь спектр прав людини, як індивідуальних, так і колективних, включаючи питання корпоративного управління, а також більш широке коло проблем підтримки стабільності соціальних і культурних систем, примноження гуманітарних цінностей сучасного суспільства. Ідея сталого розвитку базується на необхідності забезпечення соціальної стійкості, яка виходить із принципу «міжпоколінської справедливості», тобто визнання того, що майбутні покоління повинні мати рівний з нинішнім поколінням доступ до соціальних ресурсів. Разом з тим, нинішнє покоління також повинно мати забезпечений рівний доступ до соціальних ресурсів, що передбачає справедливий розподіл благ.

Досягнення сталого розвитку неможливе без прийняття ефективних та системних рішень, який повинен враховувати досвід сучасного суспільного розвитку, що базується на загальнолюдських цінностях. В межах концепції сталого розвитку людина виступає суб'єктом і активною силою розвитку і повинна брати безпосередню участь в процесах, які формують сферу її життєдіяльності, у прийнятті та реалізації рішень, контролювати їх виконання.

Соціально-сталий розвиток певною мірою проявляє антагонізм до цінностей та принципів економічного розвитку, оскільки вболіває за зменшення виробництва заради самого виробництва та безмежного зростання доходів, не зважаючи на те, що розвиток економіки є основою соціального розвитку суспільства. Проте, якщо ми хочемо зберегти середовище існування для людства на цій планеті, необхідно змінювати мислення і формувати нові цінності та пріоритети розвитку. Основою ідеєю концепції сталого розвитку є застосування екологічного підходу до облаштування суспільного господарства та розвитку. Такий підхід має на меті забезпечення цілісності природних систем у процесі їх взаємодії з

економічними і соціальними системами. Оскільки надмірна експлуатація природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і скорочення біологічного різноманіття ведуть до точки неповернення, коли стає очевидною втрата здатності екологічних систем до самовідновлення, тобто їх руйнування.

Таким чином, виникнення концепції «сталого розвитку» є викликом на сучасні загрозливі тенденції екологічного та суспільного розвитку загалом. Будучи прогресивною, в ній систематизуються та охоплюються підходи, які характеризують окремі аспекти сучасної людської діяльності та відображають єдиний процес створення новітніх цінностей. Відтак, застосування вираженої економічної, соціальної та екологічної політики є основним засобом досягнення цілей сталого розвитку суспільства в сучасному світі.

Література:

1. Складові концепції сталого розвитку. URL: http://www.economy.com.ua/pdf/11_2019/57.pdf (дата звернення: 21.01.2021).
2. Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments> (дата звернення: 21.01.2021).
3. Цілі сталого розвитку та Україна. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina> (дата звернення: 21.01.2021).